

**Nasataguec 'enauac da
huelec na shiỹ axauasatpi**

**(Declaración Universal
de Derechos Humanos)**

**La'aqtaqa na Qom
(Lengua del Pueblo Toba)**

**NACIONES UNIDAS
CENTRO DE INFORMACION
PARA ARGENTINA Y URUGUAY**

**Nasataguec 'enuauc da
huelec na shiñaxauasatpi**

**(Declaración Universal
de Derechos Humanos)**

**La'aqtaqa na Qom
(Lengua del Pueblo Toba)**

**NACIONES UNIDAS
CENTRO DE INFORMACION
PARA ARGENTINA Y URUGUAY**

NA NQATAXACPI NA YOTTA'A'T
SHIYAXAUAPI MAYI NETALEC ANA
'ALHUA

NA HUA'AUCHIGUINI N'AQTACPI

Cha'ayi qayāyāteeta de'eda huesochiguiñi nataxac, qataq da huo'o ca qai'ot yāyāmaqchiguiñi, qataq da nlagaxayic mayi huetalec ana 'alhua, chigoqchigui, qataq da 'eetec da qaica da huo'o ca napacalec ca lya, huo'otaq da qayācona ca lalamaxat ñi 'oonolec 'enauac na shiyaxauasat.

Qataq qayāyāteeta da souaxat ca saqayāyateelec lataxac, qataq da qayī'ina'i da lataxac ca shiyaxaua, da nachida da chigoqchigui da qai'otec ca qauem qataq da saqaiyacnapec na yale, yōqo'oyi namayipi sa ishit da pal da lavilyaxac, qataq souaxat da qanasachigui nagui da qalapaxañi da qayāuotaique no'on llic na shiyaxauasat, qataq naua ñaq naidauo na'axa'te mayi huetoiguilo da 'enauac na shiyaxauapi yataqta huesochiguiñi qanqoyin, imeuo da lcolanaxa qataq da lachoxoyic, qataq sa ishit da qoyinapega souaxat ca l'aqtac qataq souaxat ca l'amqaanataxanaxac.

Qataq iuen da ne'ena maichi lataxac na shiyaxauapi yataqta qanpaxatalec qataq qai'ot ca llic, yaqto' ca shiyaxaua sa ishit da i'ot ca sa lhuennataxa, huaña nachi ishit da dataya'aguet cam sa ishit da dechoxonnataxan huo'otaq ca huetaiya' naq'en ca lya.

Qataq iuen da qalapaxañi da qai'ot ca llic da yaqto' nhuoteeta't 'enauac na netalguete naua yotta'a't 'ale'u.

Cha'ayi ne'ena yotta'a't shiŷaxauapi mayi hueto'ot na huaxaŷa't nta'alpi, na mayipi mashi sogote da nasachigui da yireñi da l'aqtac da 'enapec yataqta pi'iŷa'a ne'ena l'atchiguiñi maichi lataxacpi na shiŷaxauapi, qataq da maichi l'amaqchic ñi 'oonolec, qataq da lta'adaic naigui ñi 'oonolec, qataq da 'eetec na mayipi da qaica da huo'o ca napacalec ca lŷa, na yale qataq ana 'alo, qataq na mayipi i'axateec de'eda l'aqtac da yaqto' qai'ot ca llic da ŷaŷamaxañi qanqoŷin na shiŷaxauapi qaica ca iueetac, yaqto' ca shiŷaxaua yataqta huesochiguiñi.

Qataq ne'ena nta'alpi mayi yalectau'a de'eda qai'ot, na mayipi ŷan da l'aqtac da 'enapec itauan da l'onataxanaxac nam huaxaŷa't nta'alpi, da yaqto' yataqta qantela'a de'eda maichi lataxac nam netalguete naua yotta'a't 'ale'u, qataq huesochiguiñi da i'ottac ca maichi laŷaanataxanaxac na shiŷaxauasat, qataq.

Qaŷaŷateeta da 'enauac ne'ena 'eeta'a't nhuennataxacpi qataq ne'ena maichi lataxac na shiŷaxauapi, qataq da 'eetec da huesochiguiñi na mayipi, yataqta huo'o ca lta'araic naigui da yataqta qaipacchigui qai'ot, cha'ayi maichi n'aqtac.

De'eda ima'a't Itaxaŷaxac na Nta'alpi

Lapaxañi ne'ena n'aqtacpi mayi mashi qanasachigui da yaqto' mpaxatalec da maichi lataxac ma yotta't shiŷaxauapi, cha'ayi yataqta 'enauac da 'eeta'a't da lhuennataxac na mayipi, qaq ŷoŷo'oyi iuen da 'enauac na shiŷaxauapi yotta'a't na l'aqtac n'añaxata'a't, yaqto' ñi 'oonolec na mayipi huo'otaq

na ncoñittagui ca l'onataxanaxac, ishít da nachí 'eetai' tatapigui lauel damayi, qataq ishít da huelec da i'ot, chigoqchigui naq'en ca paxaguenaxac, qataq da na paxaguenataxanaxac, qataq ipacchigui naq'en damayi, da ishít da nquigaxattashiguem ca i'ot cam qanayiuta'a 'alhua, qataq naua lya't 'ale'u, da yaqto huo'o da nuattonaguec qataq da qaipacchigui da qai'ot ivida'alo naua lya't 'ale'u mayi' nataq'en nanettau'a de'eda, qataq naua lya't 'ale'u qanayiitalguete mayi hueto'oto da lamaxasoxonaxac ne'ena nta'alpi.

ARTÍCULO 1

'Enauac na nañaxat shiyaxauapi na mayipi huesochiguiñi qataq 'eeta'a't da l'amaqchic qataq da 'enec qataq yataqta ya'yate'n naua lataxaco qataq nua no'o'n nvilyaxaco, qaq yoqo'oyi iuen da ñi 'oonolec yataqta itauan ichoxoden ca lya.

ARTÍCULO 2

1. 'Enauac na shiyaxauapi yalectau'a 'enauac ne'ena lataxaguesat qataq da 'eetec da huesochiguiñi qanqoyin namayipi mayi mashi qanasachigui qataq qoyidelec ana'ana nede, qaica da huo'o ca qaiyotauga 'enauac na shiyaxauasat na'aictaga ca 'eetec ca l'ogueyaxac yale qataq 'alo, qataq naua l'aqtaqa nataq'en da l'amqajnataxanaxac huo'otaq da 'eetec cam layaanec huo'otaq da 'eetec ca lya nayaanataxanaxac, qataq cam chigoqta'a 'alhua, huo'otaq cam chigoxoigui, sallaxanec huo'otaq choxodaq huo'otaq cam lya lataxac.

2. Nataq'en sa ishít da huo'o ca qaiyōtauga huasoilec da llic ca laŷaanataxanaxac huo'otaq na ŷotta'a't llic na lataxaguesat cam 'alhua mayi netaña ca shiŷaxaua, nachi 'en'am da huo'otaq netaña ca 'alhua mayi nalamaxat qoŷittalec na ñalaqpi huo'otaq da chochi qaipataxalec da ilotague', qalaxayi sa ishít da ŷaqauga huo'otaq da 'ico' noxonecpi hueto'ot da lamaxasoxonaxac ca nta'a mayi ilotague que'eca 'alhua.

ARTÍCULO 3

'Enauac ñi 'oonolec na shiŷaxauasat nhuanau'a da ntaunaguec da nachaalataxac, qataq ŷataqta huesochiguiñi, qataq ŷataqta qantela'a da nachaalataxac.

ARTÍCULO 4

Qaica da huo'o ca 'ico' nlatac huo'otaq da chochi qayāmaqtaq cha'ayi de'eda 'eetec ca nlatac huo'otaq da llic da chochi qayāmaqtaq damayi nagui sa ishít da qayāshiita da qai'ot.

ARTÍCULO 5

Qaica da huo'o ca qayāuo'o ca nhuaxanaguec huo'otaq da qai'ot ca ncoñitaguec huo'otaq da saqaichidapec, qaica ca qoŷanaigui qataq saqaiyacnapec.

ARTÍCULO 6

'Enauac na shiŷaxauasat sa ishít da qaillapeguem da huo'o ca taigue, na'aicta xa da ŷaqa'a ca hueta'a,

qalaq qailo'oguet cha'ayi n'attau'a 'enauac na lataxaguesat.

ARTÍCULO 7

'Enauac na shiŷaxauasat 'eeta'a't qaica da huo'o ca napacalec ca lŷa souaxat na ŷotta'at llic na nqataxacpi, sa ishit da qaiŷottacachi namayipi cha'ayi nachi 'eeta'a't da hueto'ot na ŷotta'a't nqataxacpi. 'Enauac 'eeta'a't da hueto'ot da ltelaxtaxanaxac na nqataxacpi, qaica da huo'o ca qaiŷottapeuga huo'otaq da saqaipaguelec ne'ena n'aqtacpi mayi qoŷittaŷi.

ARTÍCULO 8

'Enauac na shiŷaxauasat ishit da i'ot ca llic ca l'aqtac da ŷaneu'a na aloico l'o'pi nta'alpi mayi ilotague' cam 'alhua, da yaqto' ca mayi qanpaxatalec sa ishit da qan'aqchit cha'ayi mashi n'attau'a na nqataxacpi mayi i'ot da qailo'oguet camayi, mayi n'attalecpi que'eca 'alhua.

ARTÍCULO 9

Qaica da huo'o ca chochi qaŷacoolec da qaicoŷi', qaŷapou'a, huo'otaq da qai'odauec nachi ca llalaqpi, cha'ayi ca mayi huo'o naq ' enec da yi'oqchigui nachaalataxac, yoqo'oyi iuen da qaŷaŷamaxatchiguŷiŷi ca qai'otec, huo'otaq qai'otec ca lŷalataxac mayi ishit da mpaxatalec da lataxac ca mayi.

'Enauac na shiŷaxauasat sa ishit da huo'o ca qaillapeguem da huo'otaq i'ada't ca laŷipi da yaqto' nachajlec qataq da deqalaec cam 'eetapeguet camayipi.

ARTÍCULO 10

Enauac na shiŷaxauapi ishit da huo'o ca i'ot, cha'ayi namayipi nachi 'eeta'am na laŷipi, da ishit da qan'axaŷaxana ca 'enapec, qataq da qai'otec cam ŷaŷamaqchiguiñi lataxac, huaña qanqoŷin ca ŷaqauga l'onataxanqa' nam loicnatac na aloicpi, mayi ŷaqauga da yagto' qaŷaŷamaxajñi ca llic da lataxac camayi, qataq cam ishit da i'ot lataxac, huo'otaq da qanmit cam negue't ca lataxac mayi qaŷaqtapeguelec camayi, mayi iuen da qaidolec nam lataxacpi mayi i'ot ca llic na lasouaxashitpi.

ARTÍCULO 11

1. *'Enauac na shiŷaxauapi mayi huo'o cam chochi qaŷasaqtapeguelec ishit da chochi qampaxatalec da huo'otaq saxanaxa da ŷoqta qaŷaŷateeta cam lasouaxashit da 'eesa, qaipacchigui ca 'enapec nam nqataxacpi qataq da llic da qanmit camayi, da huo'otaq saxanaxa da ŷoqta qaŷaŷateeta da ishit da dataŷa'aguet cam qaŷasaqtapelec lasouaxashit camayi.*

2. *Saishit da huo'o ca qaŷauo'o ca nhuaxanaguec souaxat cam i'ot, huo'otaq da huo'o ca lataxac saipaguelec, da huaqchigui da huo'o ca qai'ot mayi saishit da 'ico' na'aqchit nam lataxaguesat, mayi ishit da ŷashiita cam qanayiuta'a 'alhua huo'otaq cam lŷa 'alhua. Nataq'en saishit da qaŷasaxalec ca*

*nhuaxanaguec lta'adaic mayi sanatenguet da
lataxac co'ollaq qaitaxayapigui que'eca
lasouaxashit.*

ARTÍCULO 12

*Qaica da huo'o ca qai'igueeta'a da
huo'o ca qai'otec salataxac da lalamaxat
nachaalataxac, huo'otaq na llalaqpi, qataq ca
lma', qataq da qaimeten aca lede, huo'otaq
da qaishigueeta'a da no'on lataxac camayi,
huo'otaq da no'on n'aqtaguec cha'ayi 'enauac
na shiyaxauapi iuen da ntela'a qanqoyin na
lataxacpi mayi i'ot na llic cam chochi
nshiguenataxanaxac huo'otaq nshiunaxanaxac.*

ARTÍCULO 13

*1. 'Enauac na shiyaxauapi ishit
quehuotapigui' qaica ca 'eetega qataq
ishit da maichi lca'aique cam naña
que'eca 'alhua mayi hueta'a.*

*2. 'Enauac na shiyaxauapi ishit da ca'ai
cam hueta'a 'alhua, nachi 'en'am cam hueta'a
ishit da huo'o taña lya 'alhua, qataq ishit da
yi'iguelaxa cam chigoqchiguina 'alhua*

ARTÍCULO 14

*1. Da huo'otaq huo'o ca qaicaatac, qalaq
'enauac na shiyaxauapi ishit da nmitaique ca*

lli'iguenqa', qataq iuen da yataqta machigui qanqoyin, nai'ctaxa cam hueta'a 'alhua.

2. Qalaxayi de'eda lataxac saishit da qai'ogoxona da huo'otaq qayataya'aguet ca i'ot nam loicnatac na lataxaguesat, da huo'otaq yataqta 'eesa cam qai'ot nasouaxashit huo'otaq cam lya lataxac mayi dataya'aguet nam lataxacpi mayi nasachigui co'ollaxa nam yotta'a't nta'alpi mayi huaxaya't.

ARTÍCULO 15

1. 'Enauac na shiyaxauapi ishit, da nanedeuo cam hueta'a 'alhua.

2. Qaica da huo'o ca ishit da saqayashinem da nanedaxac cam hueta'a 'alhua, huo'otaq da nadalaxat da nanedeu'a ca lya 'alhua mayi sa ishit da lma'.

ARTÍCULO 16

1. 'Enauac na yale qataq ana 'alo da ivita da mashi yi qalaaq ishit da saqailapeguem ca i'ot souaxat da nqomshaxac huo'otaq cam chigoxoigui huo'otaq souaxat ca l'amqajnataxanaxac, nachi sa qayashinem da huadon huo'otaq da yau'o na llalaqpi, huo'otaq da saqayalemaxat de'eda ladonaxac, da ña nca'altaic ca mayi, huo'otaq da nalate' aca lhua.

2. Nachaqdata da yoaqta huesochiguini camayi

huo'otaq da yataqta ya'amaxadeeta ca i'ot,
nachi ishit da qaltaq huadon.

3. Cha'ayi ne'ena huadoota'a'tpi qataq na
llalaqpi namayipi nachina na qanayiutapeguelec
qataq nachina na 'ico' nllitañi 'enauac na
shi'axauapi cam qanayiuta'a qataq namayipi iuen
da yataqta qampaxatalec que'eca qanayiuta'a
'alhua.

ARTÍCULO 17

1. 'Enauac na shi'axauapi ishit da ya'uo'o
na maiche lalamaxatpi, huo'otaq da nhuaata'ai' ca
lya.

2. Qaica da huo'o ca chochi qa'yacojlec da
qaillapeguem ca maichi lalamaxat.

ARTÍCULO 18

'Enauac na shi'axauapi saishit da
qaillapeguem da huesochiguiñi lataxac da
lhuennataxac, huo'otaq da lavilyaxac qataq ca
l'amqajnataxanaxac, nataq'en saishit da
qaillapeguem da nadalaxat cam l'amqajnataxanaxac
huo'otaq da lpi'i'yaxac, nataq'en saishit da
qaillapeguem da yachaxan ca lpi'i'yaxac huo'otaq
da l'amqajnataxanaxac, nai»ctaxa da 'oonolec
camayi hue'otaq da huaxaiguet na layipi, nachi
'en'am da yataqta nachaxaata huo'otaq da
saishit da nachaxaata, souaxat da
napaxaguenataxanaxac, qataq da llic da huo'o

ca i'ot, huo'otaq da yātaqta ilotelec da llic
cam l'amqanataxanaxac.

ARTÍCULO 19

'Enauac na shiḡaxauapi saishit da
qaillapeguem da i'axat da lhuennataxac huo'otaq
da huo'o ca l'aqtac; qaq de'eda 'eetec da
saishet da qoḡinapega damayi ivida'a nataq'en
da saishet da huo'otaq saqaḡalemaxat camayi
souaxat cam lhuennataxac mayi i'axateec co'ollaxa,
qataq saishet da huo'otaq qanmittac, qataq
camayi ishit da huo'o ca i'axateec lhuennataxac,
na'aictaxa da qaḡoqtegue ivida'a ca lḡa 'alhua,
qataq ishit da yāchalec aca camachaqca lmalate
na na'axaḡaxacpi.

ARTÍCULO 20

1. 'Enauac na shiḡaxauapi ishit da yālegueu'a
da huo'o na ntaxaḡaxac, huo'otaq da yālegoigui
da huo'o ca naneda't shiḡaxauapi, da i'ot da
llic cam 'eetapeguec yāḡamaqchiguḡi.

2. Qaica da huo'o ca chochi naḡamaxalec da
nanedeu'a qanqoḡin da huo'oi ca, naneda't
shiḡaxauapi.

ARTÍCULO 21

1. 'Enauac na shiḡaxauapi ishit da
do'onataxaneu'a da l'onataxanaxac ca nta'a

mayi ilotague' ca 'alhua cam hueta'a, ishit da maichi huapegue' da detaxayapegue' ca nta'a, huo'otaq da yauota'a ca ltaxayanaxec mayi maichi lca'egueshic.

2. 'Enauac na shiyaxauapi saisnit da qaillapeguem da huo'o ca inoxoneu'a cha'ayi nachi 'eeta'am 'enauac na layipi shiyaxauapi da ishit da huo'o ca lo'onataxanaxac que'eca 'alhua mayi hueta'a.

3. Da lasataxac 'enauac na shiyaxauapi nachida da i'ot da l'anaxac ca nta'a mayi ilo'ogue 'enauac namayipi, de'eda nasataxac damayi da qai'ot qalaq yataqta qayayamaxatchiguiñi da nallida't qanqoyin, qataq da qayahuo'oi naua laloqo'te qanqoyin de'eda allitaxac, de'eda allitaxac i'ot da qayatalec cam dauegaxan yaguec na nale, qataq saishit da qayauaachigui qanqoyin cam nallijlec ñi 'oonolec, huo'otaq da qayahuota'a cam lya lataxac da huo'o ca qanallijlec da qayahuotaique da nta'a, mayi nataq'en yayamalechiguiñi.

ARTÍCULO 22

'Enauac na shiyaxauapi mayi yalectaigui cam layipi ca hueta'a, namayipi ishit da qayauo'o aca lashuue, qataq na llalaqpi, qataq ishit da qoyanem da ivita da iyaxanaique. Chigoqchigui qanqoyin aÑim laponguishi anom mayi ilotague' ca nta'a mayi ilotague' que'eca 'alhua, huo'otaq ana

chigaqa'a na laỹipi nta'alpi naua lya't
'ale'u, mayi qaỹamaxatchiguiñi da llic da
ilo'ogue ne'ena nta'alpi, 'enauac ne'ena
shiyaxauapi iuen da yataqta machiguini
qanqoyin qataq ishit da nhuanau'a de'eda
nsallaxa qataq da yalecta'aguet 'enauac na
laỹipi, qataq da maichi lataxac na mayipi,
qataq 'enauac na lhueneguesat da nachaalataxac
qataq qaica ca 'eetega da i'ot da maichi
lañaxataxac da maichi nachaalataxac.

ARTÍCULO 23

1. 'Enauac na shiyaxauapi ishit da yauro'o
ca l'onatac qataq da maichi lca'aigue ca ishit
da i'ot l'onatac, qalaxayi nalochiguiñi qanqoyin
da lashiichiỹaxac qataq yataqta yaỹamaxadeeta
qataq qaiqataxana'i da saishit da huo'o ca
na'aq nachi qaica ca l'onatac camayi.

2. 'Enauac na shiyaxauapi saishit da
huo'otaq qalca'atagui da qai'ot ca nshiitenaguec
ca l'onataxanaxac, da lashiichiỹaxac nachi
'eeta'am na leỹipi.

3. 'Enauac na shiyaxauapi mayi
do'onataxaatac iuen da yataqta nalochiguiñi qanqoyin
da nshiitenaguec qataq yaỹamaqchiguiñi qanqoyin
qataq qaipactelec nachi 'en'am na llalaqpi, de'eda
nshiitenaguec nateeteguet qanqoyin da no'on
lataxac camayi qataq yataqta qanaloqteeta't da
ivita ca laloqo', huo'otaq da iuen da
qaỹamaxajñi cam saxanaxa da ime, huo'otaq

ca lya lataxac mayi ishit da mpaxatalec
da lataxac camayi.

4. 'Enauac na shiyaxauapi ishit da
i' ayiñi da llic da no'onataxanaxac huo'otaq
da nanedeu'a ca lya ilotague' da no'onataxanaxac
da yaqto' ishit da qaiuejlec da
l'onataxanaxac.

ARTÍCULO 24

'Enauac na shiyaxauasat sa ishit da qaillapeguem
da nmataxac, qataq ishit da huo'o ca lya i'ottac da
yi'imaqta, qataq naua loga'te da l'onataxanaxac
naloteguet qanqoyin cam i'ottac, qataq naua laloxoqui'
da nmateec qanqoyin qaishiite'n.

ARTÍCULO 25

1. 'Enauac na shiyaxauasat iuen da yataqta
nalochiguñi qaica da huo'o ca iueetac qanqoyin,
nachi 'en'am na llalaqpi, no'oita qataq
yayamaqchiguñi, sa ishit da iueetac ca alog qataq
qaitaunec ca lya ntaunaxanaxac, nataq'en iuen da
qaiqataxana'i aca nshiitenaqte da ivita da qaica ca
l'onatac, huo'otaq da sano'on, huo'otaq da
sada'añiigue, huo'otaq da pa'aic, qataq da mashi
ya'axaiqui, huo'otaq da huaigui ca lya lataxac,
huo'otaq da deqat ca chigoqtapoigui na lhueneguesat
yāsouaxat cam negue't ca lataxac mayi sa ishit da
lhuennataxa ca mayi.

2. Da 'eetec aca 'alo da deco'o qataq na nogotolec
iuen da yataqta qantela'a qataq qanayiuapegue'.

'Enauac na nogotolec mayi chigoxoiguilo caua namoxo'u, huo'otaq da ñaqa'a aca chigoxoigui, namayipi 'enauac 'eeta'a't iuen da ñataqta qantela'a.

ARTÍCULO 26

1. *'Enauac na shiñaxauasat iuen da ñataqta napaxaguen, qalaxyi de'eda napaxaguenataguec sa ishit da ishiiten imaec de'eda hua'auchiguiñi napaxaguenataguec da yaqto' ñañate'n naua llico na hua'auchiguiñi nañaaneguesat. Ne'ena hua'auchiguiñi nañaaneguesat iuen da ñoqta qalapaxañi da qai'ot. Da qalapaxañi ca llic ne'ena ñotta'a't nañaaneguesat qalaq iuen da qaica ca ichiñauga, qataq da qananedeu'a ne'ena qañoqotchiguemec nañaaneguesat qalaq qaica da huo'o ca qaiñotauga, qalaxayi nataq'en iuen da qailoteguet cam ñoqta 'eesa sa ivi' da nqat ne'ena nañaaneguesat.*

2. *Qataq 'enauac ne'ena napaxaguenataxanaxapi iuen da ñoqta nañaxat naq'en da lauatonaxanaxac na shiñaxauasat qataq ña'ñaqchitec cam lataxac mayi ishit da i'ot qataq da huesochiguiñi naq'en namayipi, nataq'en itaunec da ñañateeteguet na lataxacpi, qataq da 'eetec da qanhualaxaine' ca ñya, qataq da 'eetec da nhuoteeta't na netalguete naua ñotta't 'ale'u, qataq 'enauac na ñotta'a't na l'aqtac huo'otaq ca l'amqajnataxanaxac, qataq da qalapaxañi ca llic na i'otpi na ñotta'at nta'alpi mayi nanetta'a't da yaqto' lactapiguñi na shiñaxauasat.*

3. *Nam huo'o na llalaqpi ishit da maichi lca'ateu'a ca lataxac da napaxaguenataguec na llalaqpi.*

ARTÍCULO 27

1. 'Enauac na shiŷaxauasat ishit da maichi chigoqchigui da ŷalegueu'a 'enauac na maichi lalamaxat lataxac cam netaigui shiŷaxauapi, qataq 'enauac na ŷaŷamaqchiguiñi lataxaguesat na lalamaxat laŷaanecpi mayi ishit da ŷaŷamajñi camayipi qataq ishit da ŷaconguet ca chigaqaigui.

2. 'Enauac na shiŷaxauasat iuen da qantela'a cam lalamaxat laŷaanec, huo'otaq ca yi'oqchigui lalamaxat mayi chigaqaigui ca i'ottac laŷaanec, huo'otaq da i'ottac ana nere, huo'otaq na no'on ne'enaqtacpi mayi maichi lalamaxat l'onatac.

ARTÍCULO 28

'Enauac na shiŷaxauasat ishit da qai'otec ca llic da yaqto' qaica ca machicague't da ivida'alo naua lŷa't 'ale'u, mayi qailotagueto mayi nataq'en ividaugalo 'enauac ne'ena nqataxacpi mayi mashi qanasachigui, yaqto' ŷataqta qaipacchigui da qai'ot 'enauac ca 'enapec.

ARTÍCULO 29

1. 'Enauac na shiŷaxauasat ishit da huo'o ca i'ottac cam hueta'a, cha'ayi nachicata cam hueta'a mayi huesochiguiñi da huo'o cam i'ottac qataq sa ishit da qoŷiitega.

2. Da ivita da huo'o ca ŷacoolec da i'ot huo'otaq cam lŷa lataxac mayi sa ishit da illapec da qai'ot ne'ena nqataxacpi, qalaq 'enauac na shiŷaxauapi

ishit da qai'ot ca ÿashiita ne'ena nqataxacpi, yaqto' ca mayi nataq'en ishit da huo'o ca qai'ot, qataq da qaipacchigui da qai'ot ca lataxac ÿaÿamaqchiguiñi, yaqto' 'enauac na shiÿaxauasat qaica ca machicague't qataq sa ishit da huo'o ca qoÿiitega.

3.N'ena nqataxacpi qataq da nataxac mayi huesochiguiñi, sa ishit da qai'onataxana da huo'otaq qaÿataÿa'aguet cam 'eetapeguec qataq nam l'auaxanec lataxac mayi lapaxañi na ÿotta'a't nta'alpi mayi nanetta'a't.

ARTÍCULO 30

Qaica qome da huo'o ca 'oonlec ne'ena nanettañi mayi qanasachigui da qoÿinac chigoqchigui da i'ot ca l'aqtac ca camachicague't na nta'alpi, da huo'otaq huo'o ca ÿanem shiÿaxauapi huo'otaq ca 'oonolec namayipi da yaqto' huo' ca ishit da ÿacoolec da i'ot, huo'otaq da ÿaueca'a't ca laÿipi da yaqto' nlaxajñi ca 'oonolec ne'ena nqataxacpi, huo'otaq da nlaxajñi da nataxac mayi huesochiguiñi, mayi mashi nasachigui qataq lapaxañi.

Traducción en toba:

Orlando Sánchez y David Zacarías .

La presente edición ha estado a cargo del Instituto Nacional de Asuntos Indígenas, Secretaría de Desarrollo Social, Presidencia de la Nación Argentina.